



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 1. Cuius potentiæ actus sit Imperium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ARTICVLVS IV.

Vtrum vsus precedat electionem?

8
 Responde-
 tur sub di-
 stinctione.

Conclusio Prima, Si electio & vsus comparentur ad idem; electio est prior vsu: electio enim pharmaci, est prior vsu pharmaci; electio instrumenti, est prior vsu instrumenti.

Conclusio Secunda, Si comparentur ad diuersa, vsus potest antecedere electionem: nam vsus, quo voluntas vititur intellectu ad consultandum, est prior electione; quæ sequitur consultationem.

Prior Conclusio probatur à D. Tho: satis obsecrè. Potest sic explicari. Voluntas prius respicit aliquid tamquam obiectum volitum, quam respiciat illud tamquam effectum suum executioni mandandum: sed per electionem respicit medium tamquam obiectum volitum; per vsum verò tamquam effectum suum mandandum executioni ad finem consequendum: ergo electio est prior vsu. Idè clariùs sic probari potest. De ratione electionis nõ est vt simul tempore & naturà coniunctam habeat executionem (eligimus enim id quod postea exequendum est:) atqui de ratione vsus est, vt simul tempore & naturà sit coniunctus executioni: ergo electio præcedit vsum. Minor probatur; quia vsus formalis seu passiuus est ipsa executio seu operatio potentia exequentis; vsus autè actiuus est quidem ipsa volitio ordine naturæ prior executione; sed hæc volitio non habet rationem vsus actiui, nisi quatenus iam actu mouet potentiam exequentem; & ita vsus actiuus includit executionem in obliquo; est enim volitio mouens actu potentiam exequentem ad operandum.

Dices, Hinc sequi, eundem numero actum posse esse vsum actiuum, & electionem.

Respondeo, Id verum esse. Tamen actus ille alià ratione est electio, alià vsus. Est electio, quatenus est volitio mediij, tamquam obiecti. Est vsus actiuus, quatenus est causa mouens ad executionem, coniuncta executioni. Sunt igitur diuersæ rationes horum actuum, etiam si in eundem numero actum possint conuenire.

Idem numero actus potest esse electio & vsus actiuus.

DVBIVM.

Quando electio sit actus distinctus ab vsu actiuo, & quando non?

Respondeo, Quando aliquis ita eligit aliquod medium, vt ex vi illius electionis non sequatur immediatè executio, sed opus sit alia voluntate ad executionem; tunc electio est actus omnino distinctus ab vsu actiuo. Vt cum proponimus aliquid facere, v. g. studere, sumere medicamentum; sed non statuimus simul de tempore, loco, modo, materià & similibus circumstantijs ad executionem necessarijs; quo pacto passim fit electio mediolorum. Et ita verum est quod ait D. Thomas ad 1. *Vsum esse medium inter electionem & executionem*, quia est actus medius distinctus ab extremis.

Quando verò ita quis eligit, vt ex vi illius electionis absque alia volitione interueniente sequatur executio, tunc illa electio eodem momento quo sequitur executio, fit vsus actiuus. Vt cum aliquid eligimus hic & nunc cum ceteris circumstantijs, v. g. hanc medicinam hoc tempore & loco sumendam: & hoc modo vsus non est actus medius inter electionem & executionem, tamquam realiter distinctus ab electione; sed idem actus secundum rem est electio & vsus actiuus; & solum secundum rationem, scilicet quatenus habet rationem vsus, est medius.

Notandum in Resp. ad 3. vbi D. Thomas ait in quolibet actu voluntatis posse accipi consensum; electionem, & vsum, id non sic esse intelligendū, quasi in quouis actu voluntatis hæ tres rationes explicitè concurrant; id enim falsum est; sed solum implicitè & virtute hæc sunt per vnum eundemque actum tripliciter consideratum, quia omnis actus voluntatis implicitè reflectitur super seipsum. Itaque qui eligit aliquid, implicitè etiam eligit ipsum eligere, quatenus præfert ipsum eligere ei, quod est non eligere. Consentit etiam in electionem, quatenus placet absolutè electio sine comparatione ad non eligere. Denique vititur etiam sua voluntate ad electionem, quatenus per eundem actum eam ad electionem applicat. Itaque solum est vnus actus simplex triplici modo consideratus. Possent hoc modo etiam plures rationes in eodem actu considerari; vt actus imperij, & vsus passiuus.

7
 Responde-
 tur sub di-
 stinctione.

Explicatur
 D. Thomas,
 quomodo
 in omni
 actu sine
 consensu
 electio &
 vsus.

QVÆSTIO XVII.

De Imperio.

ARTICVLVS I.

Vtrum Imperare sit actus rationis?

Conclusio, Imperare est essentialiter actus rationis: supponit tamen actum voluntatis, cuius virtute moueat ad exercitium actus.

DVBIVM I.

Cuius potentia actu sit imperium?

Quidam Doctores sentiunt, Imperium esse actum voluntatis. Nihil enim esse aliud, quam efficacem volitionem, vt aliquid fiat. Ita Iac. Almainus tract. 3. Moral. c. 2. Ioan. Medina C. de oratione, q. 2. Occam in 3. q. 12. & alij.

Contrarium docet hic D. Thomas cum suis. Verum vtraque sententia rectè explicata vera est. Vnde notandū est, imperium dupliciter accipi posse; Primò, Propriè: & sic respicit alterum, sci-

Almainus,
 Medina,
 Occam.

licet

Imperium dupliciter accipitur

licet inferiorem: nemo enim proprie sibi imperat, sed alteri in quem habet ius superioris: sicut etiam nemo seipsum orat aut rogat, aut sibi ipsi aliquid suadet: haec enim omnia respiciunt alterum.

Secundò, Generalius: quomodo omnes actus qui pendet à ratione & voluntate, dicuntur imperari.

Imperium proprie est actus intellectus.

Dico Primò, si imperium accipiat proprie, ut respicit alterum, sic non est actus voluntatis, sed intellectus. Probatur Primò, Quia nemo dicitur imperare suo inferiori, eò quòd velit aliquid fieri. Nam inferior non tenetur illud facere, etiamsi sciat superioris voluntatem, nisi ulterius id illi imperetur: ergo imperium proprie non est volitio, sed aliquid aliis actus; qui non potest esse alterius potentia, quàm intellectus.

Secundò, sicut se habet deprecatio ad superiorem, & suasio ad parem vel quasi parem; ita imperium se habet ad inferiorem. Atqui deprecatio non est actus voluntatis, sed intellectus; similiter suasio: ergo & imperium. Minor probatur: nam deprecatio est locutio quaedam, per quam desiderium superiori explicamus; ut ostensum est l. 2. de Iustitia & Iure cap. 37. tractatu de oratione, dubio 2. Similiter suasio est locutio quaedam consilium alteri alteri explicans. Atqui locutio est actus intellectus (agimus enim de locutione inferiore.) Quod patet, quia locutio inferior fit, vel per actum iudicij interioris sine conceptu vocum; vel per apprehensionem signorum vocalium, quibus explicatur iudicium: ut quando mens interior loquitur in aliqua lingua; quod fit, quoties locutio inferior dirigitur ad formandam exteriorem.

Locutio inferior fit dupliciter.

Tertiò, Tunc proprie dicitur quis imperare, quando ordinat eum, cui imperat, ad aliquid agendum, significando suam voluntatem, & illa significatione movendo: ut cum dicit inferiori, fac hoc. Atqui talis ordinatio per talem significationem, est actus rationis: ergo imperare est actus rationis. Maior patet ex communi modo concipiendi. Minor probatur, quia sicuti formare propositionem, quã aliquid significetur absolute, est actus rationis; ita etiam formare rationem, quã aliquid significetur, movendo ad opus, est actus rationis.

Ut autem haec melius intelligantur. Notandum est, ad imperium posse concurrere plures actus. Primus est, Iudicium intellectus, Bonum esse hoc fieri. Secundus, Voluntas ut inferior hoc faciat. Tertius, Voluntas illum obligandi. Quartus, Locutio significans hanc voluntatem. Quintus, Obligatio producta in inferiore per illam locutionem.

Ex his, primus, secundus, & tertius actus non sufficiunt ad rationem imperij, sed quartus sufficit, suppositis prioribus. Quintus autem est effectus imperij, quando quis serio & iuste imperat.

Potest autem locutio illa fieri dupliciter, ut recte notavit D. Thomas, Primò, Absolute; ut si quis diceret se habere voluntatem ut inferior faciat opus: & sic non est explicitum imperium; quia voluntas superioris non intimatur inferiori cum quadam motione & veluti impulsu: tamen quando tale quid dicitur intentione movendi inferiorem, est instar imperij. Secundò, fieri potest cum quadam motione & impulsu morali: ut cum dicitur inferiori, fac hoc. Tunc enim non solum significat superior suam volun-

In unam actus concurrant ad imperium.

Locutio per imperium fit dupliciter.

tatem inferiori, sed eo modo significat, ut per illam significationem causet obligationem, & veluti impetum moralem ad opus in inferiore. Hic modus significandæ voluntatis est proprius imperij, unde nemo eo uti potest, nisi se gerat ad alterum instar superioris.

Hinc sequitur Primò, Imperium formaliter esse in genere signi. Est enim signum voluntatis superioris, gignens obligationem in inferiore; si est in genere tamen est iustum & verum imperium. Quod addo, quia interdum imperium non parit obligationem; vel quia imperans non habet potestatem; & tunc imperium est iniustum: vel quia non intendit obligare; & tunc non est imperium verum; sed solum desiderij explicatio. Ratio cur imperium debeat esse in genere signorum, est, quia est id, quo voluntas superioris movet voluntatem inferioris: atqui hoc fieri non potest influxu immediato, sed solum mediante signo, quo voluntas superioris intellectui inferioris representetur: ergo &c.

Imperium tamen est iustum & verum imperium. Quod addo, quia interdum imperium non parit obligationem; vel quia imperans non habet potestatem; & tunc imperium est iniustum: vel quia non intendit obligare; & tunc non est imperium verum; sed solum desiderij explicatio.

Sequitur Secundò, Internam locutionem in nobis non sufficere ad completam imperij rationem, sed ulterius requiri externam. Ratio est, quia per solam interiorem non possumus alteri nostram voluntatem significare; si tamen id possemus, sicut Angeli possunt, sufficeret.

Dico Secundò, si imperium accipiat generalius (quo modo vna potentia alteri dicitur imperare) etiam actus voluntatis efficax, & iudicium practicum dirigens operationes, recte dicitur imperium.

Voluntas efficax, & iudicium practicum dicitur imperium.

Probatur, quia duæ sunt conditiones seu officia imperantis, scilicet præscribere quid & quomodo sit agendum, & movere alios ad agendum. Ratione prioris officij, iudicium practicum intellectus recte dicitur imperium, quia intellectus hoc iudicio tamquam superior præscribit quid, quomodo, quando, ubi agendum: & ostendit obligationem, si qua subsit: quòd fit ut tamquam imperium superioris debeamus illud sequi. Hoc modo dicimus obedire rationi, & pars inferior superiori, iuxta Aristot. 1. Polit. c. 3. Sic idem Aristot. 1.6. Ethic. c. 10. ait, Prudentia esse imperare opus faciendum: non quòd prudentia proprie imperet homini in quo est, cum non imponat obligationem: sed quia præscribit quid rectum sit, & ostendit obligationem: Ratione posterioris officij, actus voluntatis vocatur imperium; quia per hunc actum ceteræ potentia moventur ad executionem. Unde D. Thomas q. 71. a. 6. ad 2. ait voluntatis esse imperare ceteris potentij & intellectui.

Aristot. c. 10. ait, Prudentia esse imperare opus faciendum: non quòd prudentia proprie imperet homini in quo est, cum non imponat obligationem: sed quia præscribit quid rectum sit, & ostendit obligationem: Ratione posterioris officij, actus voluntatis vocatur imperium; quia per hunc actum ceteræ potentia moventur ad executionem.

D. Thomas.

DUBIUM II.

Utrum illud imperium rationis proprie dictum distinctum à iudicio sit necessarium ad actus elicitos vel imperatos voluntatis?

Quidam putant ad omnem actum voluntatis liberum, illud imperium rationis, quo mens sibi dicat, fac hoc, esse necessarium.

Quidam existimant.

Probant Primò, Quia ad prudentiam, ac proinde ad rationem practicã requiruntur tres actus, iuxta Aristot. 6. Ethic. c. 9. & 10. scilicet Consilium quod ipse refert ad virtutem, Iudicium quod ipse refert ad obsequium: & Imperium quod ad virtutem. Atqui hic actus imperij est præcipuus: ergo requiritur non minus quàm iudicium.

Ex Aristot.

H iij Secundò